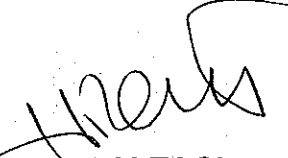




T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 05 Kasım 2019
Sayı : 936

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Özelleştirilen Şeker Fabrikalarının Kamulaştırılması ve İşlemleri Devam Eden Fabrikaların Özelleştirme İşlemlerinin Durdurulması Hakkında Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim. 15/10/2019


Hasan BALTACI
Kastamonu Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	- Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji - Tarım, Orman ve Köy İşleri
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih :	15 Kasım 2019
Esas No: 2/2351	



TBMM
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ

06 Kasım 2019

Namlara:

TBMM
GELEN EVRAK

06 Kasım 2019

No: 561162

EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GEREKÇE

Şeker pancarı, dünyada ve Türkiye'de tarıma dayalı sanayi üretiminde stratejik rol oynamaktadır, stratejik bir üründür. Şekerin sadece ekonomik bir ürün olmaması, sosyal etkileri yüksek aynı zamanda birçok sektöre girdi ve geniş istihdam olanağı sağlayan bir ürün olması şeker politikalarında; şeker arzının istikrarı, dışa bağımlılığın azaltılması ve gıda güvencesinin sağlanması açısından önem teşkil etmektedir.

Türkiye'de Şeker Fabrikaları kurma teşebbüslerinin gerçekleştirilmesi ancak Büyük Önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet döneminin sağladığı geniş imkânlar sayesinde olabilmektedir.

Türkiye'de ilk şeker fabrikası 19 Nisan 1923'te Uşak'ta kurulmuştur. 14 Haziran 1925'te İstanbul ve Trakya Şeker Fabrikası, 22 Aralık 1925'te Alpullu Şeker Fabrikası, 5 Aralık 1933'te Eskişehir Şeker Fabrikası, 19 Ekim 1934'te Turhal Şeker Fabrikası kurulmuştur.

Tarımsal, teknik ve idari çalışmaların koordine edilmesi, sermaye kaynaklarının birleştirilmesi amacıyla ayrı şirketler halindeki dört şeker fabrikası, üç milli bankamızın eşit paylarla ortak oldukları tek bir şirket çatısı altında toplanmıştır. 22 milyon TL sermayeli Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. olarak dört ayrı fabrika bu şirket tarafından devralınmıştır.

Şeker üretim faaliyetleri 1950 yılına kadar zaman zaman tevsi edilen dört şeker fabrikası ile yürütülmüştür. Her yıl artan şeker ihtiyacının tamamen yerli üretimle karşılanabilmesi için 1951 yılında hazırlanan "Şeker Sanayi'i'nin Tevsi Programı" ile yeni şeker fabrikaları kurulması dönemine girilmiştir. Diğer taraftan da pancar ekicilerinin teşkilatlandırılması amacı ile tarım kesiminde toplumsal dayanışmanın bir örneği olan kooperatifleşme hareketi başlatılmıştır.

1953-1956 yılları arasında Adapazarı, Amasya, Konya, Kütahya, Burdur, Kayseri, Susurluk, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Malatya Şeker Fabrikaları kurularak fabrika sayısı 15'e çıkarılmıştır. 1962 ve 1963 yıllarında Ankara ve Kastamonu Fabrikaları üretime geçmiştir. 1977'de Afyon Şeker Fabrikası, 1980-1998 yılları arasında Muş, Iğın, Bor, Ağrı, Elbistan, Erciş, Ereğli, Çarşamba, Çorum, Kars ve Yozgat ile 2001 yılında Kırşehir Şeker Fabrikaları üretime başlamıştır.

Şeker pancarı ve şeker üretim sektörünün yarattığı katma değer ve sosyal faydası yüksektir. Şeker pancarı tarımı Türkiye'de yaklaşık 10 milyon insanı doğrudan ve dolaylı olarak etkilemektedir. Çapa ve hasat dönemlerinde yaklaşık 250 bin çiftçiye 100 gün süre ile iş imkânı sağlanmaktadır. Ayrıca şeker fabrikaları, 25 bin kişiye istihdam olanağı sağlamaktadır.

Hayvan beslenmesinde girdi olarak kullanılan şeker pancarının hayvancılık sektörü açısından yem maliyetlerini azaltacak bir etkisi vardır. Türkiye'de üretilen gübrenin %10'u şeker pancarı tarımından elde edilmektedir. Pancar üretim alanlarının bir dekarının fotosentez yoluyla havaya verdiği oksijen 6 kişinin bir yılda tükettiği oksijene eşdeğer olup, 1 dekarlık orman alanından 3 kat daha fazla oksijen üretmektedir. Bu nedenle iyi bir çevre dostu, tarımının yapılması zorunluluk arz eden önemli bir endüstri bitkisidir. Ayrıca, şeker pancarından sonra yapılan ekim alanından



%17 verim artışı sağlanmaktadır. Yılda yaklaşık 25 milyon tonluk taşıma hacmi yaratarak, taşıma sektörüne büyük bir pazar oluşturmaktadır.

Çiftçiye mekanizasyonu, gübreyi ve tarım ilacının kullanmayı öğreten şeker pancarı üretimi çiftçiyi köye, tarlaya bağlayarak ailenin bütün fertlerine iş imkânı sağlamakta, göçün önlenmesinde bölgesel farklılıkları azaltıcı etkisi ile ve kırsal kalkınmada önemli rol oynamaktadır. Şeker pancarı üretimi; üreticinin kültüründe sosyal ve ekonomik davranış açısından da önem taşımaktadır. Hayvancılık sektörüne katkısı, ilaç sanayine, ulaşım sektörü ve istihdama alanından ekonomide yüksek oranda katma değer yaratmaktadır.

Ancak Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidara geldiği 2002 yılından sonra ülkemizde devlete ait çok sayıda kurum ve fabrikanın satılıp ithalatçı firmalara piyasa yaratıldığı, çalışanlarının işten atıldığı veya başka kurumlarda çalışmaya zorlanarak aile birliklerinin bozulduğu bir dönem başlamıştır.

17 yıllık AKP iktidarı boyunca Türkiye'de stratejik öneme sahip birçok kamu kuruluşu yok pahasına satılarak özelleştirilmiştir. Yapılan yasal düzenlemelerle yerli ve milli ürünlere darbe üstüne darbe vurulmuştur. Bu ürünlerin başında da Şeker Pancarı gelmektedir.

2000 yılında özelleştirme kapsamına alındığı için gerileme dönemi yaşamaya başlayan şeker sanayi, çiftçiyi üretime küstüren kotalı üretim sistemi ayrıca Nişasta Bazlı Şeker (NBS) üretiminin artmasını amaçlayan yasal düzenlemelerle hızla çökertilmiştir. Bilim adamlarının yaptıkları araştırmalarda, NBS'nin kansere neden olduğu bilimsel olarak belgelenmiştir. Bilim ve teknolojiye gelişmiş olan Fransa, Almanya, İngiltere, İtalya, Hollanda, Japonya, ABD gibi ülkeler, şeker pancarından üretilen şekeri kullanmaktadır. Bu ülkelerde, kansere neden olduğu bilimsel olarak kanıtlanmış olan NBS'nin kullanılması yasaktır. NBS kotasını her yıl arttıran AKP, 24 Aralık 2017 tarihli Resmî Gazete de yayımlanan 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Şeker Kurumu'nu kapatarak sektörü bağımsız bir düzenleyici/denetleyici otoriteden yoksun bırakmıştır. Bilimsel araştırmalarda kanser yaptığı belgelenen NBS'nin ithaline uygulanan kotayı kaldırarak NBS'nin satışını serbest bırakan AKP'de dönemin başbakanı Binali Yıldırım Şeker Fabrikasının bulunduğu illerin milletvekillerini toplamış, alelacele özelleştirme kapsamındaki fabrikaların satılması kararı kamuoyunda hiç tartışılmadan alınmıştır.

Şeker fabrikalarının satılmasına bahane olarak zarar etmesi gösterilmiştir. Ancak son 17 yıla bakıldığında bu bahanenin gerçeklik kazanması için zemin hazırlandığı açıkça görülmektedir. 2002 yılında 237 milyon kar eden Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketi, 2018 yılı sonunda 258 milyon zarar eden bir kuruluşa dönüştürülmüştür.

Satılması istenen Kastamonu Şeker Fabrikası'nın faaliyet gösterdiği Kastamonu'da 2002 yılında 9 bin hektara pancar ekilirken 2018 yılında pancar ekilen alan 3 bin 500 hektara kadar düşmüştür. Türkiye genelinde ise bu rakam 283 bin 750 hektar iken, 199 bin 588 hektara gerilemiştir. Kastamonu'da 2002 yılında 271 köyde 13 bin 941 çiftçi pancar ekerken, 2018 yılında 106 köyde sadece 2 bin 90 çiftçi pancar ekmiştir. Türkiye genelinde 2002 yılında 4 bin 131 köyde 416 bin 619 çiftçi pancar



ekerken, 2018 yılında 2 bin 423 köyde sadece 70 bin 762 çiftçi pancar ekmiştir. Kastamonu Şeker Fabrikası'nda 2002 yılında 593 personel çalışırken bu sayı 2018 yılında 214'e kadar gerilemiştir. Türkiye'de 2002 yılında Türk Şeker'e ait fabrikalarda çalışan personel sayısı 17 bin 532 iken bu rakam 2018'de 7 bin 360'a düşmüştür.

Şeker pancarı ve şeker üretimini bitirmek için yapılanlar bununla sınırlı kalmamış, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından 20 Şubat 2018 tarihinde Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. ye ait Bor, Çorum, Kırşehir, Yozgat, Erzincan, Erzurum, Ilgın, Kastamonu, Turhal, Afyon, Alpullu, Burdur, Elbistan, Muş Şeker fabrikaları özelleştirilmesi için ihaleye çıkarılmıştır. Cumhuriyetin kazanımı olan fabrikalardan; Muş Şeker Fabrikası, Erzurum Şeker Fabrikası, Erzincan Şeker Fabrikası, Elbistan Şeker Fabrikası, Kırşehir Şeker Fabrikası, Turhal Şeker Fabrikası, Çorum Şeker Fabrikası, Bor Şeker Fabrikası, Alpullu Şeker Fabrikası ve Afyon Şeker Fabrikası haraç mezat satılmıştır. Satışı yapılamayan; Kastamonu Şeker Fabrikası, Kars Şeker Fabrikası, Erciş Şeker Fabrikası, Ağrı Şeker Fabrikası, Elazığ Şeker Fabrikası, Malatya Şeker Fabrikası, Yozgat Şeker Fabrikası, Çarşamba Şeker Fabrikası, Ereğli Şeker Fabrikası, Ilgın Şeker Fabrikası, Uşak Şeker Fabrikası, Burdur Şeker Fabrikası, Eskişehir Şeker Fabrikası, Ankara Şeker Fabrikası ve Susurluk Şeker Fabrikası'nın özelleştirme işlemlerinin tamamlanmasına ilişkin süre ise Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın 28.12.2018 tarih ve 96603 sayılı yazısıyla 31.12.2023 tarihine kadar uzatılmıştır. Özelleştirme ihalelerini kazanan firmaların daha devir işlemleri tamamlanmadan fabrikaları üçüncü kişilere satma yoluna gitmesi, özelleştirilme ihaleleriyle ilgili usulsüzlük iddialarımızda haklı olduğumuzu göstermiştir. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın "sendika ve eğitim binası" olarak satışa sunduğu Bor Şeker Fabrikası'nın taşınmazları yıkılarak, fabrikanın yeni yöneticilerine havuzlu villalar yapılmıştır. Fabrikaların satıldığı birçok şehirde şeker pancarı üreticinin elinde, tarlasında ve kar altında kalmıştır. Pancarını satamadığı için borçlarını ödeyemeyen ve cezaevine giren çiftçilerimiz olmuştur. Özel sektöre geçen fabrikalar pancar üreticisine geçen senenin fiyatını vermiştir. Üstüne fabrikaya mal olan yüzde 20 fire payı da çiftçinin omuzlarına yüklenmiştir. Özele geçen fabrikalar hayvancılıkta önemli rolü olan küspenin fiyatını yüzde 100 arttırmıştır. Devlette iken 850 kilo küspeyi 110 TL'den alan köylümüz, aynı küspeye 220 TL ödemek zorunda bırakılmıştır. Satılan fabrikaların devirlerinde devleti zarara uğratan sorunlar yaşanmıştır. Fabrikaların üçüncü şahıslara devredilerek hileli satış gerçekleştirildiği, fabrikaları alan firmaların 12 milyon TL olan teminatlarını kurtarma operasyonu yapıldığı ortaya çıkmıştır. 5 aydır devralınmayan fabrikaların tüm giderlerini yine devlet karşılamak zorunda kalmıştır.

Bütün bu gerçeklere ve gelişmelere rağmen AKP hükümeti, hangi niyet ve stratejik öngörüler ile şeker fabrikalarını sattığını, satamadığı diğer fabrikaların özelleştirme sürelerini neden 2023 yılına kadar uzattığını kamuoyuna açıklayamamıştır. Özel sektöre ait şeker fabrikalarının daha iyi çalıştırılması ve pancar üretiminin daha çok artırılmasına yönelik güvenilir bir stratejik plân olmadan şeker fabrikalarının satılmış olması, satılamayan fabrikalarımızın da satılması halinde benzer sorunlar yaşayacak olması milli menfaatlerimize aykırıdır.

Bu Kanun Teklifi ile özelleştirme süreci henüz tamamlanmamış şeker fabrikalarının özelleştirme işlemlerinin iptal edilmesi ve özelleştirilen fabrikalarının da kamulaştırılarak tekrar devlete kazandırılması amaçlanmaktadır.



MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddede Kanunun amacı açıklanmaktadır.

MADDE 2- Maddede Kanun, Kanuna ekli (I) sayılı listede yazılı şeker fabrikaları hakkında uygulanacağı hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 3- Maddenin birinci fıkrasında özelleştirme Yüksek Kurulu kararlarıyla özelleştirilen bu Kanuna ekli (I) sayılı listede yer alan şeker fabrikalarından özel sektöre devri tamamlananların bu Kanunun Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren altı ay içinde 20/11/1984 tarih ve 3082 sayılı Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul ve Esasları Hakkında Kanun Hükümlerine göre kamulaştırılması hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 4- Maddenin birinci fıkrasında bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte özelleştirme işlemleri devam eden fabrikaların özelleştirme işlemlerinin durdurulacağı ve özelleştirme işlemlerinin durdurulması dolayısıyla üzerinde ihale kalan firmanın zararının gerçek giderleri esas alınarak Hazine tarafından karşılanması hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 5- Maddenin birinci fıkrasında yapılan düzenleme ile kamulaştırılan şeker fabrikaları için ödenecek kamulaştırma karşılığının belirlenmesi, değer tespiti ve takdir komisyonların oluşturulması, değer tespiti ve takdiri, ödeme işlemlerinin 3082 sayılı Kanun hükümlerine göre yerine getirilmesi sağlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılan düzenleme ile hesaplanan kamulaştırma bedelinin özelleştirme bedelinin tahsil edildiği tarihten kamulaştırma tarihine kadar geçen sürede ortaya çıkan Türkiye İstatistik Kurumunca hesaplanan TÜFE oranından fazla olamayacağı hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 6- Yürürlük maddesidir.

MADDE 7- Yürütme maddesidir.



**ÖZELLEŞTİRİLEN ŞEKER FABRİKALARININ KAMULAŞTIRILMASI VE
İŞLEMLERİ DEVAM EDEN FABRİKALARIN ÖZELLEŞTİRME İŞLEMLERİNİN
DURDURULMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, Devlet tarafından işletilirken özelleştirilen fabrikaların kamulaştırılması ile özelleştirme işlemleri devam eden fabrikaların özelleştirme işlemlerinin durdurulmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Kanun Ek-1'de yer alan listedeki yazılı şeker fabrikaları hakkında uygulanır.

Kamulaştırma

MADDE 3- (1) Özelleştirilen Ek-1'de yer alan listedeki yazılı şeker fabrikalarından özel sektöre devri tamamlananlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde 20/11/1984 tarihli ve 3082 sayılı Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul ve Esasları Hakkında Kanun hükümlerine göre kamulaştırılır.

Özelleştirme işlemlerinin durdurulması

MADDE 4- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte özelleştirme işlemleri devam eden fabrikaların özelleştirme işlemleri durdurulur. Üzerine ihale kalanın bu sebepten uğradığı zararlar gerçek giderleri esas alınarak Hazinece karşılanır.

Kamulaştırma bedeli

MADDE 5- (1) Ödenecek kamulaştırma bedelinin belirlenmesi ve ödenmesine yönelik işlemler, 20/11/1984 tarihli ve 3082 sayılı Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul ve Esasları Hakkında Kanun hükümlerine göre yerine getirilir.

(2) Hesaplanan kamulaştırma bedeli özelleştirme bedelinin tahsil edildiği tarihten kamulaştırma tarihine kadar geçen sürede ortaya çıkan TÜFE oranından fazla olamaz.

Yürürlük

MADDE 6- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 7- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür



Ek - 1

FABRİKALARIN LİSTESİ

1.	KASTAMONU ŞEKER FABRİKASI
2.	ANKARA ŞEKER FABRİKASI
3.	AĞRI ŞEKER FABRİKASI
4.	BURDUR ŞEKER FABRİKASI
5.	ÇARŞAMBA ŞEKER FABRİKASI
6.	ELAZIĞ ŞEKER FABRİKASI
7.	ERCİŞ ŞEKER FABRİKASI
8.	EREĞLİ ŞEKER FABRİKASI
9.	ESKİŞEHİR ŞEKER FABRİKASI
10.	ILGIN ŞEKER FABRİKASI
11.	KARS ŞEKER FABRİKASI
12.	MALATYA ŞEKER FABRİKASI
13.	SUSURLUK ŞEKER FABRİKASI
14.	UŞAK ŞEKER FABRİKASI
15.	YOZGAT ŞEKER FABRİKASI
16.	MUŞ ŞEKER FABRİKASI
17.	ERZURUM ŞEKER FABRİKASI
18.	ERZİNCAN ŞEKER FABRİKASI
19.	ELBİSTAN ŞEKER FABRİKASI
20.	KIRŞEHİR ŞEKER FABRİKASI
21.	TURHAL ŞEKER FABRİKASI
22.	ÇORUM ŞEKER FABRİKASI
23.	BOR ŞEKER FABRİKASI
24.	ALPULLU ŞEKER FABRİKASI
25.	AFYON ŞEKER FABRİKASI

